

Anmärkning om detaljplan över Hemskog 2, justerat förslag

Vasa miljöförening tar ställning till det justerade förslaget för detaljplanen Hemskog 2 i egenskap av lokal miljöförening, vars syfte bland annat är att främja natur- och miljöskyddet i Vasa och Korsholm. Vasa miljöförening har tidigare tagit ställning till programmet för deltagande och bedömning samt utkastet till detaljplanen.

Kommentar till det justerade planförslaget

Vi noterar att det i planförslaget skett vissa förbättringar i jämförelse med utkastet. Den viktigaste ändringen är tillägget av ett luo-1-område, som ska fungera som ekologisk förbindelse för flygekorren. Med tanke på de kraftiga gallringar som Korsholms kommun låtit göra på Hemskog 1 – områdets luo- och luo-1 -områden är vi dock skeptiska till att tillägget av luo-1-området är någon verklig förbättring.

Flygekorren borde förutom med en ekologisk förbindelse också beaktas med en luo-beteckning i planområdets östra del. Naturutredningen refererar till en flygekorrutredning från 2013, enligt vilken flygekorrens livsmiljö sträcker sig in på planområdets östra del (figurerna 2, 14,18). Detta har i planförslaget inte beaktats med lämpliga områdesreservationer. Flygekorrsspillning har påträffats på detaljplaneområdet också år 2015 (se laji.fi), men inte i samband med naturutredningen 2017. Av bara ett års spillningsobservationer kan man inte dra slutsatsen att livsmiljön inte behöver beaktas, om inte förändringar skett i livsmiljöns kvalitet. På området finns fortfarande äldre blandskog med inslag av gran och asp.

Cirka 150 meter söder om detaljplaneområdet, på planområdet Hemskog 1:s luo-område, har gjorts flygekorrsobservationer så sent som i februari 2020 (se laji.fi). Vintertida observationer tyder på att föröknings- och rastplatsen är bebodd. Området där observationer gjordes 2020 är bara drygt en hektar stort, men har en fungerande förbindelse till detaljplaneområdets östra del. Denna östra del kan sannolikt - fortfarande - fungera som en del av Hemskog 1-områdets föröknings- och rastplats, till exempel som ett födosöksområde. Eftersom föröknings- och rastplatsen på Hemskog 1 -området är kringskuret av bebyggelse borde man i planläggningen särskilt värna om dess ekologiska funktionalitet.

Vi anser att följande mening i planbeskrivningen är direkt felaktig: "De områden som i naturinventeringen har betraktats som värdefulla har i detaljplanen planerats som grönområden". Vi understryker att i planförslaget har bara beaktats områden som naturutredningen identifierar

som särskilt viktiga naturtyper enligt skogs- eller vattenlagen. Bland dessa naturtyper finns inga moskogstyper, och därför har man i planförslaget inte alls beaktat skogarna på planområdet. Vi anser att de skyddsvärda skogarna samt de utrotningshotade häckfåglarna på området självklart hör till de särskilda naturvärden som bör värnas i planen.

Vi anser vidare värnandet av den kulturhistoriskt värdefulla stigen "Kosköväjin" vara otillräckligt, då AO-tomterna och Hemskogsvägen går mycket nära stigen och därmed förstör landskapet längs stigen samt dess karaktär av skogsstig.

Detaljplanen kan anses strida mot Österbottens landskapsplan 2040, enligt vilken ny bebyggelse inom Vasa stadsutvecklingszon "bör placeras så att den inte förhindrar framtida utvidgning av den enhetliga samhällsstrukturen, som bör främja ekologisk hållbarhet och biologiska mångfald samt trygga tillgången och tillgängligheten till rekreativsområden". Hemskog-2 -området fragmenterar ett område med stort värde för den biologiska mångfalden, landskapet och rekreationen. Detaljplanens planbeteckningar och -bestämmelser tryggar inte tillräckligt områdets natur-, landskaps- och kulturhistoriska värden, vilket är till skada för hela stadsutvecklingszonen.

Planförslagets VL-1 och M områden saknar planbestämmelser som beskriver områdenas naturvärden och skyddar dem från skogsvårdsåtgärder. Avverkningar på dessa områden skulle vara ytterst skadliga för naturvärdena. VL-1-område bör ges beteckningen VL/s och en planbestämmelse där följande information ingår: att det handlar om ett med tanke på naturens mångfald viktigt område och att endast sådana skogsvårdsåtgärder är tillåtna som är nödvändiga med tanke på tryggheten längs vägar, stigar och tomtgränser. Planbeteckning M bör ändras till MY. I planbestämmelsen kan anges att området har betydelse för upprätthållande av den biologiska mångfalden och livsmiljöerna.

I övrigt förnyar vi det som vi lämnade in som vår åsikt i utkastskedet:

Böle delgeneralplan borde revideras. Planen, som är 14 år gammal, innehåller väldigt mycket småhusbebyggelse på nuvarande skogsområden. På områden planerade för bebyggelse finns skogspartier med betydande naturvärden som inte alls har beaktats i planen. Delgeneralplanens VL-områden är jämförelsevis små (10-20 hektar) och fragmenterade. Man har inte i tillräcklig mån beaktat behovet av större rekreativsområden, naturskydd och skogliga förbindelser. Till exempel finns det på delgeneralplanens område inget över 40 hektar stort, skogligt V- eller SL-område, som genom sin storlek och kvalitet kunde upprätthålla en mångsidig fågelfauna. För en del av MY/s-områdena finns inte heller någon buffert mot bebyggelsen.

Vi påpekar också att det på de delar av delgeneralplanen som hittills förverkligats har gjorts kraftiga gallringar på VL-områdena, vilket tydligt har försämrat deras natur- och rekreativvärden. Den här kritiken gäller till exempel Hemskog 1 -området och VL-området öster om Forskärr. På Hemskog 1 har gallringar gjorts till och med på detaljplanens lu- och lu-1 -områden, vilket i vår mening har brutit mot planbestämmelserna.

Naturutredningen av Lakeuden luontokartoitus är välgjord. Särskilt naturtypsdelen är detaljerad och innehåller förutom en kartering av de olika naturtyperna också bedömningar av deras naturtillstånd. Det är bra att utredningen innehåller information om vissa av naturtypernas hotbedömning – detta kunde ha gjorts mera genomgående, också för de skogliga naturtyperna.

Naturutredningen konstaterar gällande den största figuren på planområdet, figur 2, att skogarna på

figuren är flerskiktade (erirakenteisia) blandskogar, som innehåller mycket lövträd och sköldbarkade tallar, och att dessa strukturer gör skogen jämförbar med skog i naturtillstånd (*tekevät metsän luonnontilaisen kaltaiseksi*). Vi håller med om denna beskrivning. Vi anser dock att naturutredningen inte i tillräcklig grad identifierar detta områdes värde ur naturskyddssynpunkt, då det i rekommendationerna bara konstateras att området skulle lämpa sig som rekreationsområde.

Skogarna på figur 2 är i genomsnitt METSO I-II -klassens moskogar och skulle lämpa sig bäst som naturskyddsområde – vilket förstås inte utesluter rekreationsanvändning. Skogsområdets värde ökas bland annat av dess storlek (ca 20 hektar, eller 25 hektar om också de små myrarna och skogskärren räknas med) och av mångfalden naturtyper på området. Skogsstrukturerna – trädbeståndets flerskiktade karaktär, tallar med sköldbark - är så pass naturliga att området också uppfyller kännetecknen för Natura-naturtypen västlig taiga (representativitet: God). Sådana skogar har bland annat skyddats inom skyddsprogrammet för gammelskog.

Skogens ålder är enligt Naturresursinstitutets (LUKE) MVMI-ålderskarta i genomsnitt 76-168 år. De gamla tallarna med sköldbark är sannolikt minst 120 år gamla.

Vi infogar här ett utdrag ur "Natura 2000 -handbok över de finska naturtyperna", där kännetecknen på västlig taigaskog beskrivs:

"Det viktigaste kännetecknet för gamla naturliga och likartade skogar är det att det nuvarande trädbeståndet befinner sig i naturtillstånd. Följande egenskaper är indicier på trädbeståndets naturtillstånd: trädbeståndet är flerskiktat och det är slumpmässigt fördelat i området. Träden växer varken i rader eller med jämna mellanrum, och de är inte heller jämnhöga. Döda stående träd och lågor förekommer i stort antal. Det levande trädbeståndets strukturvariation är stor. Här och var växer träd som är äldre än den nuvarande trädgenerationen. Samtliga ovan uppräknade egenskaper förutsätts inte förekomma i området, men någon av dem bör tydligt kunna urskiljas i skogen. Med gammal skog avses skog vars förhållande trädbestånd ur skogsekonomisk synpunkt är i förnyelsesmogen ålder. Ifall ovan nämnda särdrag går att skönja i skogen, är varken gammalt skogsbruk, som anknyter till skogens histora, eller traditionellt jordbruk till skada för naturtillståndet."¹

I den senaste hotbedömningen av Finlands naturtyper (2018) klassas 40-140-åriga barrträdsdominerade friska moskogar i Södra Finland som sårbara naturtyper (VU) och 40-140-åriga torra moskogar som starkt hotade naturtyper (EN).² Hotbedömningen avser dessa naturtyper i deras naturtillstånd eller därmed jämförbart tillstånd. Skogarna på planområdet är främst friska äldre barrträdsdominerade moskogar, men torr moskog förekommer på backkrönen. Såsom framgår ovan är deras tillstånd jämförbart med naturtillstånd.

I Vasa miljöförenings terrängbesök på planområdet har hittats följande indikatorarter för gammelskog:

Phellinus ferrugineofuscus, ullticka
Phellinus viticola, vedticka
Pteromys volans, flygekorre

1 Airaksinen, O. & Karttunen, K. (red.). 1999. Natura 2000 handbok över de finska naturtyperna.

2 Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyypin uhanalaisuus 2018. Luontotyypin punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.388 s

Flygekorrspillning hittades år 2015 i den sydostliga delen av planområdet. Ullticka och vedticka är fleråriga tickor, som växer på död ved i den västra delen av planområdet.

Av de observerade fågelarterna på planområdet är tofsmes och talltita typiska gammelskogsarter. I den senaste hotbedömningen (2020) är talltita klassificerad som starkt hotad (EN) och tofsmes som sårbar (VU). Andra arter vars hotbedömning ändrats är hjärpe (VU), nötskrika (NT) och grönfink (EN). Alla dessa arter har två eller flera revir på planområdet.

Här är ett utdrag ur naturutredningen gällande talltitans och tofsmesens indikatorvärde:
"Vaarantuneista lajeista erityisesti harvinaistuneiden metsätiaisten hömö- ja töyhtötiaisen esiintyminen **on osoitus alueen metsien luonnonarvoista** ja varsinkin hömötiainen oli äänessä useassa paikassa." (s. 21)

Vi håller med naturutredningen om att området är väldigt värdefullt för rekreationsanvändningen, bland annat på grund av den mångsidiga naturen och de många stigarna på området, varav vissa dessutom har kulturhistoriskt värde. Ur rekreationssynpunkt vore det synd att förstöra ett sådant unikt och enhetligt område.

Matti Tuomaala
Ordförande

Lasse Villanen,
Sekreterare